

Απρίλιος 2021

Πρόγραμμα Υποδομών Μεταφορών 2021-2027

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΕΥΔ/ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών,
Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»
(Ε.Υ.Δ./Ε.Π.-Υ.ΜΕ.ΠΕΡ.Α.Α.)

πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Το Πρόγραμμα ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ αποτελεί το Τομεακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού των αρμοδίων Υπουργείων Πολιτικής (Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής), με στόχο την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής στον Τομέα των Υποδομών Μεταφορών για την Προγραμματική Περίοδο (ΠΠ) 2021-2027.

Για τον σχεδιασμό του Προγράμματος ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ελήφθησαν υπόψη οι υφιστάμενες ανισότητες, οι ανεπάρκειες της αγοράς, οι επενδυτικές ανάγκες συναρτήσει της χωρητικότητας, της ζήτησης, των κοινωνικοοικονομικών/ περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των χωρικών ζητημάτων των μεταφορών, οι μορφές στήριξης και η συμπληρωματικότητά τους, οι ισχύουσες προκλήσεις, τα διδάγματα που έχουν αντληθεί, καθώς και άλλες στρατηγικές σε ευρωπαϊκό, μακροπεριφερειακό και εθνικό επίπεδο.

1. Στρατηγική του Προγράμματος Υποδομών Μεταφορών

Οι κύριες προκλήσεις του τομέα των Μεταφορών για την ΠΠ 2021-2027 αφορούν στην αντιμετώπιση των άμεσων και έμμεσων αναγκών της χώρας, οι οποίες συνδέονται με την Πολιτική Συνοχής και τους 5 Εθνικούς Στρατηγικούς Στόχους του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών (ΕΣΣΜ).

Από το Κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ, που διέπει την Πολιτική της Συνοχής για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, οι Στόχοι Πολιτικής (ΣΠ) και οι σχετικοί Ειδικό Στόχοι (Ε.Σ.) τους οποίους υπηρετεί το Πρόγραμμα είναι:

Στόχος Πολιτικής (ΣΠ) 3: «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων» που αναλύεται στους Ε.Σ. **3 ii** «Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ» και **3 iii** «Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα».

Στόχος Πολιτικής (ΣΠ) 2: «Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων» που περιλαμβάνει τον Ε.Σ. **2 viii** για την «προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, για την μετάβαση σε μία οικονομία μηδενικών ρύπων», στοιχεία που αποτελούν ουσιαστικά συστατικά στοιχεία της πολιτικής των μεταφορών.

Οι 5 Εθνικοί Στρατηγικοί Στόχοι του ΕΣΣΜ, είναι οι:

1ο. **Οικονομική Ανάπτυξη και Αποδοτικότητα** στην ανάπτυξη και λειτουργία του συστήματος μεταφορών, σε Περιφερειακό και Εθνικό επίπεδο, όπως εκτιμώνται μέσω του χρόνου μετακίνησης, της αξιοπιστίας και της οικονομικής αποδοτικότητας,

2ο. Ενίσχυση της **Συνδεσιμότητας των Μεταφορών**, η οποία περιλαμβάνει τη συνδεσιμότητα με τα νησιά και μεταξύ συμπληρωματικών μέσων μεταφοράς, τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων, την εδαφική συνοχή και τη διασυνοριακή σύνδεση με χώρες εντός/ εκτός ΕΕ,

3ο. Εξασφάλιση ενός **Περιβαλλοντικά Βιώσιμου τομέα μεταφορών**,

4ο. Παροχή **Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Ένταξης** σε σχέση με την απασχόληση, την εκπαίδευση και τις κοινωνικές υπηρεσίες για τον πληθυσμό, και

5ο. Διατήρηση **Ασφάλειας και Προστασίας** του συστήματος μεταφορών.

Πρόγραμμα Υποδομών Μεταφορών 2021-2027 / Σύνοψη

Για την εκπλήρωση των παραπάνω στόχων προσδιορίστηκαν οκτώ Πυλώνες / Προκλήσεις, που αντιπροσωπεύουν το όραμα της χώρας για την ανάπτυξη των μεταφορών και καθορίζουν τους ειδικούς τομείς στους οποίους πρέπει να επικεντρωθεί περισσότερο η προσοχή, προκειμένου να επιτευχθεί ένας οικονομικά αποδοτικός, ασφαλής, περιβαλλοντικά βιώσιμος, προσβάσιμος και διασυνδεδεμένος τομέας μεταφορών.

Στο πλαίσιο των Εθνικών Στρατηγικών Στόχων, των Επιλογών Πολιτικής του ΣΠ3 και ΣΠ2 και των κύριων Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το ΤΣ του ΕΣΠΑ 2021-2027, της Εθνικής Λιμενικής Πολιτικής 2020 – 2030, του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Οδική Ασφάλεια και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Logistics, διαμορφώθηκαν οι βασικοί στόχοι του Προγράμματος Υποδομών Μεταφορών:

A) Προώθηση της ολοκλήρωσης μέρους των υποδομών του κεντρικού ΔΕΔ-Μ και περαιτέρω ανάπτυξη / αναβάθμιση του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ, που περιλαμβάνει την ολοκλήρωση του κεντρικού σιδηροδρομικού ΠΑΘΕΠ και κλάδους του με την εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων έλξης και διαχείρισης της κυκλοφορίας, την διασύνδεση υφιστάμενου αναλυτικού ΔΟΔ στην ηπειρωτική Ελλάδα και συνδέσεων με αυτό, την ολοκλήρωση διασυνοριακών οδικών συνδέσεων, καθώς και επιλεγμένες παρεμβάσεις σε μεγάλες νησιωτικές περιφέρειες. Σχετίζεται με τον 1ο και 2ο Εθνικό Στρατηγικό Στόχο.

B) Προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών, που περιλαμβάνει σιδηροδρομικές (υπεραστικές και προαστιακές) συνδέσεις καθώς και οδικές συνδέσεις με λιμάνια και ΒΙΠΕ και υλοποιείται στο πλαίσιο του 1ου και 2ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.

Γ) Ενίσχυση και διασφάλιση της συνδεσιμότητας των νησιών, που περιλαμβάνει την βελτίωση των υποδομών πλέγματος λιμένων νησιωτικών περιφερειών και καλύπτει τον 2ο Εθνικό Στρατηγικό Στόχο.

Δ) Βελτίωση της ασφάλειας μεταφορών, με την υλοποίηση εστιασμένων παρεμβάσεων παθητικής οδικής ασφάλειας, και συστημάτων για την βελτίωση της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας και αεροναυτιλίας, στο πλαίσιο του 5ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.

Ε) Ανάπτυξη και επέκταση βιώσιμων και οικολογικών αστικών μέσων μεταφοράς, που περιλαμβάνει επέκταση και βελτίωση των μέσων σταθερής τροχιάς και την ανανέωση του στόλου των λεωφορείων με ηλεκτρικά στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, στο πλαίσιο του 3ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.

Ο 4ος Εθνικός Στρατηγικός Στόχος «Παροχή Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Ένταξης» διέπει όλες τις προτεινόμενες παρεμβάσεις και αποτελεί τον βασικό κορμό σε επίπεδο προδιαγραφών.

2. Δομή του Προγράμματος Υποδομών Μεταφορών

Οι Προτεραιότητες του Προγράμματος Υποδομών Μεταφορών που προτείνονται σύμφωνα με τους διαθέσιμους πόρους παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Προτεραιότητα	Ταμείο	ΣΠ	Ειδικός Στόχος	Στόχος	Διαθέσιμοι πόροι (ΣΔΔ)	Παρεμβάσεις
01 Ολοκλήρωση του κεντρικού σιδηροδρομικού ΔΕΔ-Μ	Ταμείο Συνοχής	3	ii	A	228.500.000	• Ολοκλήρωση του κεντρικού (core) σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕ/Π, ως βασικού, αξιόπιστου, σύγχρονου και διαλειτουργικού δικτύου του εθνικού συστήματος μεταφορών (Παρεμβάσεις σε συνέργεια με αντίστοιχες του CEF II)
02 Κατασκευή / Αναβάθμιση συνδέσεων σιδηροδρομικού ΔΕΔ-Μ	ΕΤΠΑ	3	ii & iii	A & B	153.760.000	• Κατασκευή / ολοκλήρωση σιδηροδρομικών συνδέσεων (υπεραστικών, προαστιακών) του ΔΕΔ - Μ με επιλεγμένα λιμάνια, εμπορευματικά/ βιομηχανικά κέντρα

Πρόγραμμα Υποδομών Μεταφορών 2021-2027 / Σύνοψη

Προτεραιότητα	Ταμείο	ΣΠ	Ειδικός Στόχος	Στόχος	Διαθέσιμοι πόροι (ΣΔΔ)	Παρεμβάσεις
						(Παρεμβάσεις σε συνέργεια με αντίστοιχες του CEF II)
03 Κατασκευή / Αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ	Ταμείο Συνοχής	3	ii	A	421.475.431	Κατασκευή / ολοκλήρωση επιλεγμένων σημαντικών τμημάτων του αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ που ενισχύουν τη «συνεκτικότητα» του οδικού ΔΕΔ-Μ (διασύνδεση κεντρικού /αναλυτικού ΔΟΔ) και αναβαθμίζουν τις διασυνοριακές συνδέσεις. (Παρεμβάσεις συμπληρωματικές με αντίστοιχες του RRF)
04 Κατασκευή / Αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ και συνδέσεων – Οδική ασφάλεια	ΕΤΠΑ	3	ii & iii	A, B και Δ	482.554.610	- Ολοκλήρωση / αναβάθμιση συνδέσεων του ΔΟΔ με επιλεγμένα λιμάνια της ηπειρωτικής χώρας. - Κατασκευή νέων τμημάτων του ΔΟΔ σε μεγάλες νησιωτικές Περιφέρειες - Κατασκευή / Αναβάθμιση επιλεγμένων περιφερειακών τμημάτων του αναλυτικού ΔΟΔ, συμπληρωματικά προς τα έργα που θα συγχρηματοδοτηθούν από τα ΠΕΠ. - Συνδέσεις του περιφερειακού οδικού δικτύου με τα ΔΕΔ-Μ. - Αναβάθμιση των αστικών συνδέσεων με το ΔΟΔ. - Υλοποίηση εστιασμένων βραχυπρόθεσμων παρεμβάσεων υψηλής αποδοτικότητας για τη βελτίωση των επιπέδων οδικής ασφάλειας σε περιφερειακούς οδικούς άξονες. (Παρεμβάσεις σε συνέργεια και συμπληρωματικές με αντίστοιχες των ΠΕΠ και του RRF)
05 Ασφάλεια ναυσιπλοΐας / αεροναυτιλίας	Ταμείο Συνοχής	3	iii	Δ	113.000.000	Παρεμβάσεις που εξυπηρετούν όλη την επικράτεια, όπως : - Εγκατάσταση ή βελτίωση συστημάτων διαχείρισης της θαλάσσιας κυκλοφορίας και συστημάτων / μέσων έρευνας και διάσωσης για τη βελτίωση της επιχειρησιακής ικανότητάς στις θαλάσσιες περιοχές της χώρας. - Προμήθεια/ εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας και επικοινωνιακών συστημάτων για ικανοποίηση των απαιτήσεων του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού. Συμμόρφωση λιμένων με διεθνείς συμβάσεις / πρότυπα ασφάλειας. Αξιοποίηση συστημάτων ΤΠΕ στην εφαρμοζόμενη λιμενική πολιτική. (Παρεμβάσεις σε συνέργεια με αντίστοιχες των ΠΕΠ και του RRF)
06 Θαλάσσιες μεταφορικές υποδομές	ΕΤΠΑ	3	iii	Γ	100.000.000	Αναβάθμιση των υποδομών σε επιλεγμένα λιμάνια, κυρίως εκτός ΔΕΔ-Μ, για τη διασφάλιση της συνδεσιμότητας των νησιών. (Παρεμβάσεις σε συνέργεια με αντίστοιχες των ΠΕΠ)
07 Αναβάθμιση αστικής κινητικότητας	Ταμείο Συνοχής	2	viii	E	781.356.203	Περαιτέρω ανάπτυξη των φιλοπεριβαλλοντικών μέσων αστικής μεταφοράς στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) προς εξυπηρέτηση σημαντικού μέρους του εξυπηρετούμενου πληθυσμού, όπως:

Πρόγραμμα Υποδομών Μεταφορών 2021-2027 / Σύνοψη

Προτεραιότητα	Ταμείο	ΣΠ	Ειδικός Στόχος	Στόχος	Διαθέσιμοι πόροι (ΣΔΔ)	Παρεμβάσεις
						• Ανάπτυξη νέας Γραμμής 4 του Μετρό Αθήνας για την εξυπηρέτηση περιοχών στις οποίες δεν υπάρχουν αστικά μέσα μεταφοράς σταθερής τροχιάς. • Αναβάθμιση της υφιστάμενης Γραμμής 1 του Μετρό Αθήνας. • Ολοκλήρωση της ανανέωσης του στόλου των λεωφορείων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη με ηλεκτροκίνητα οχήματα. <i>(Παρεμβάσεις σε συνέργεια και συμπληρωματικές με αντίστοιχες των ΠΕΠ, του ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή και του RRF)</i>

3. Αναμενόμενα αποτελέσματα

Οι παρεμβάσεις του Προγράμματος ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ αποτελούν επιλογές πολιτικής, άμεσα συνδεδεμένες με τις προκλήσεις που έχουν τεθεί, η ολοκλήρωση των οποίων θα συμβάλλει στην ανάπτυξη ασφαλούς, συνεκτικού, προσβάσιμου σε όλους πολυτροπικού και διαλειτουργικού συστήματος σιδηροδρομικών, οδικών, θαλασσίων μεταφορών υψηλής ποιότητας.

Επιδιώκεται ο εκσυγχρονισμός και η βελτίωση των υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών. Ειδικότερα:

Στις σιδηροδρομικές μεταφορές επιδιώκεται (σε συνέργεια με τις παρεμβάσεις του CEF II):

- μείωση του χρόνου μετακίνησης επιβατών και εμπορευμάτων
- αύξηση του αριθμού των επιβατών,
- αύξηση των εμπορευματικών μεταφορών. Συνολικά, αναμένεται αύξηση του μεριδίου των σιδηροδρομικών μεταφορών με αντίστοιχη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Οι παρεμβάσεις επί του **οδικού δικτύου** αναμένεται να:

- μειώσουν το χρόνο μετακίνησης επιβατών και εμπορευμάτων
- αυξήσουν την κινητικότητα ανθρώπων και αγαθών,
- βελτιώσουν τη διασυννοριακή κινητικότητα,
- βελτιώσουν την προσβασιμότητα,
- συμβάλλουν στην αποσυμφόρηση των αστικών περιοχών.

Ως προς την **ενίσχυση της ασφάλειας**, επιδιώκεται μείωση των θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων, αύξηση των επιπέδων ασφαλείας και συμμόρφωση με διεθνή πρότυπα σε όλο το σύστημα των μεταφορικών υπηρεσιών.

Σε ότι αφορά στις **θαλάσσιες μεταφορές**, οι σχετικές παρεμβάσεις αναμένεται να διασφαλίσουν τη διασύνδεση των νησιωτικών περιφερειών με την ηπειρωτική χώρα προκειμένου να διατηρηθεί η εδαφική συνοχή σε αυτές.

Η αναμενόμενη **ενίσχυση της ελκυστικότητας των φιλοπεριβαλλοντικών αστικών μέσων μεταφοράς και η προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας** θα συμβάλλει στην μείωση των εκπομπών αέριων του θερμοκηπίου από τη μεταφορική δραστηριότητα.

4. Διαθέσιμοι πόροι - Κατανομή

Το Πρόγραμμα Υποδομών Μεταφορών χρηματοδοτείται με **1.912.389.466€ Κοινοτική Συνδρομή**, εκ των οποίων **1.329.511.143€ από το ΤΣ** (69,52%) και **582.878.323€ από το ΕΤΠΑ** (30,48%)

Οι συνολικά διαθέσιμοι πόροι, συμπεριλαμβανομένης της Εθνικής Συμμετοχής, ανέρχονται σε **2.313.798.223€ ΣΔΔ**, εκ των οποίων **1.564.130.757€ από το ΤΣ** (67,60%) και **749.667.466€ από το ΕΤΠΑ** (32,40%).

Οι σχετικές παρεμβάσεις υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΣΠ3 (64,79% των διαθέσιμων πόρων του Προγράμματος) και του ΣΠ2 (33,77% επί της συνολικής ΣΔΔ).

Η συνολική ΣΔΔ του Προγράμματος αξιοποιείται ως εξής:

